

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

3-son (2020-yil, iyun)

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2020

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 2020, № 3

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrda qarori bilan **pedagogika** va **psixologiya** fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriynashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2001-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 6 marta chiqadi.

Jurnal O'zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2016-yil 22-fevral № 05-072-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy

Elektron manzil: ped_mahorat@umail.uz

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: Adizov Baxtiyor Rahmonovich – pedagogika fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari: Navro'z-zoda Baxtiyor Negmatovich – iqtisod fanlari doktori, professor

Mas'ul kotib: Hamroyev Alijon Ro'ziqulovich – pedagogika fanlari doktori, dotsent

Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisod fanlari doktori

Begimqulov Uzoqboy Shoyimqulovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudov Mels Hasanovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Ibragimov Xolboy Ibragimovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Choriyev Abdushukur Choriyevich, pedagogika fanlari doktori, professor

Yanakiyeva Yelka Kirilova, pedagogika fanlari doktori, professor (N. Rilski nomidagi Janubiy-G'arbiy Universitet, Bolgariya)

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Mahmudova Muyassar, pedagogika fanlari doktori, professor

Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor

Jabborov Azim Meyliqulovich, psixologiya fanlari doktori, professor

Sunnatova Ra'no Izzatovna, psixologiya fanlari doktori, professor

Kozlov Vladimir Vasilyevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Yaroslavl davlat universiteti, Rossiya)

Morogin Vladimir Grigoryevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Xakassiya davlat universiteti, Rossiya)

Belobrikina Olga Alfonsasovna, psixologiya fanlari nomzodi, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti, Rossiya)

Chudakova Vera Petrovna, psixologiya fanlari nomzodi (Ukraina pedagogika fanlari milliy akademiyasi, Ukraina)

Tadjixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

O'rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Axmedova Shoirra Ne'matovna, filologiya fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Hayitov Shodmon Axmudovich, tarix fanlari doktori, professor

To'rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor

Mirzayev Shavkat Mustaqimovich, texnika fanlari doktori, professor

Mahmudov Nosir Mahmudovich, iqtisod fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Muhammadjon To'ychiyevich, iqtisod fanlari doktori, professor

Bo'riyev Sulaymon Bo'riyevich, biologiya fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharopovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qahhorov Otabek Siddiqovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Qosimov Fayzullo Muhammedovich, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Jumayev Ulug'bek Sattorovich, psixologiya fanlari nomzodi, dotsent

MUNDARIJA

DOLZARB MAVZU	7
Носир МАҲМУДОВ. Интеллектуал салоҳият ва педагогик маҳорат, инвестиция – инновацион ривожланишнинг асоси.....	7
PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA.....	13
Shirinboy OLIMOV. Pedagogik texnologiyaning ilmiy asoslari.....	13
Шаҳноза ҚУЛИЕВА, Акмал ТЎРАЕВ. Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлашда модулли таълим технологияларининг аҳамияти.....	17
Наргиза ХАЛИЛОВА. Шахс психологик тараққиётини таъминлашда рефлексивликни ривожлантириш усулларини такомиллаштириш технологиялари.....	22
Дилафрўз БАРАТОВА. Маҳаллада психологик хизмат ташкил этилишининг ўзига хослиги.....	32
Дилрабо АМРИДИНОВА Илк уйғониш даври мутафаккирлари ижодида комил инсон ғояси.....	35
Иноятхон ТҲҲЧИЕВА. Таълим муассасаларида ёшлар ижтимоий фаоллигини оширишда ўқитувчининг тутган ўрни.....	38
Феруз ГАНЖИЕВ. Мактабгача таълим муассасаси тарбиячиларининг социал интелликти ва касбий компетенцияларининг амалий жиҳатдан ўрганилиши.....	42
Анвар ХИКМАТОВ. К вопросу развития системы военной разведки Амира Темура.....	47
Анвар АЛИМОВ, Иқбол САВРИЕВА, Бўлажак касб таълими ўқитувчиларини тайёрлашда педагогик инновациялардан фойдаланиш имкониятлари.....	50
Шоҳида ЮСУПОВА. Инновационная деятельность преподавателей при формировании технического мышления студентов в технических вузах.....	60
Зебо ҲАСАНОВА. Бўлажак ўқитувчиларда ахлоқий-эстетик дунёқарашни ривожлантиришнинг психологик асослари.....	64
Дилафруз ФАРСАҲОНОВА. Педагогика олий таълим муассасалари талабаларини маънавий-ахлоқий тарбиялашнинг шакл ва методлари.....	71
Зулфия БОЛТАЕВА. Целевые ориентиры построения современного урока на основе личностно-ориентированного подхода в условиях коллаборативной среды.....	77
Ситора УМАРОВА. “Жавомеъ ул-хикоёт ва лавомеъ ул-ривоёт”да инсонпарварлик ғоялари.....	81
Феруза АЛКАРОВА. Ўқувчиларнинг амалий кўникмаларини фаоллаштиришга йўналтирилган вазиятлар самарадорлиги.....	84
Адхамжон ЗИЯЕВ, Улуғбек МАҚСУДОВ. Ўқувчиларда фуқаролик туйғусини миллий кадриятлар асосида тарбиялашнинг педагогик жиҳатлари.....	87
Zarina MURODOVA. Ilmiy-axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishida intellektual salohiyatning shakllanishi.....	91
Гулжан КУТТИБЕКОВА. Инновационная модель применения технологий артпедагогика и арттерапии в процессе эстетического воспитания младших школьников.....	95
Шокир ДОНИЁРОВ. Ўқувчилар жамоаси билан ишлашда бошқарув услубларидан фойдаланиш имкониятлари.....	99
Дилфуза ЖАББОРОВА. Масофали таълим – педагогик технологияларнинг муҳим таркибий қисми сифатида.....	103
Маъмура ЁДГОРОВА. Бўлажак мутахассисларнинг ижодий фикрлашларини шакллантиришда муаммоли ўқитиш технологиясини қўллаш методикаси.....	106
Umida XALIKOVA. Raqamli texnologiyalar – maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarning aqliy salohiyatini rivojlantiruvchi vosita sifatida.....	111
Азиза БОБОКЕЛДИЕВА. Бола қобилиятларини ривожлантиришда ижодий ўйинларнинг аҳамияти.....	118
Jahongir KARSHIYEV. Darsdan tashqari mashg‘ulotlar jarayonida talabalar dunyoqashini shakllantirish jarayonini loyihalash.....	121
Муталиб МИРЗАЕВ. Китобхонлик – маънавий тарбияни шакллантирувчи омил сифатида.....	127
Феруза Саидкулова. Талабаларда иқтисодий компетенцияни ривожлантиришнинг ҳуқуқий-меъриий асослари.....	132
МАКТАБГАЧА ВА БОШLANG‘ICH TA’LIM.....	137
Абдурашид ТУРҲУНОВ. Мактабгача ёшдаги болаларни мактабга психологик тайёрлаш.....	137
Бузулайҳо ҚОДИРОВА. Бадий асарлар воситасида бошланғич синф ўқувчиларида тарихий онгни шакллантириш масалалари.....	142
Rustambek QO‘LDOSHEV. Чарақай болаларни мактабга қандай тайёрлаш керак?.....	145

Шахноза ҚУЛИЕВА

Акмал ТЎРАЕВ

Бухоро давлат университети

меҳнат таълими

кафедраси доцентлари

БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ ТАЙЁРЛАШДА МОДУЛЛИ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ

Мақолада бўлажак ўқитувчиларни тайёрлашда модулли таълим технологияларининг аҳамияти ҳақида фикр юритилган. Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлашда замонавий ўқитиш методларини қўллаш ҳамда самарадорлигини оширишда, таълим олувчиларнинг шу фаолиятнинг субъекти сифатида мустақил, режали билим олиши, ўзлаштириши ва ўз-ўзини бошқариши ҳамда ижодий қобилиятларини ривожлантиришида модулли таълим технологияларининг аҳамияти катта. Таълим олувчи модулда белгиланган тартибда вазифани бажариши, ўз-ўзини текшириши ва баҳолаши, эришган натижадан қониқмаганда, ўқитувчинининг кўрсатмалари билан хатоларини англаган ҳолда модулни қайта ўрганиши мумкин.

Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлаш жараёнига умумқасбий ва ихтисослик фанларини ўқитишда модулли таълим технологиясини қўллаш талабаларнинг ўз билимларини ошириш бўйича мунтазам ишлашни ташиқил қилиш зоясига асосланади. Модулли таълим технологиялари талабанинг ўқув жараёнига ижодий фаолиятини такомиллаштиради.

Бугунги кунда модул таълимининг моҳияти ҳамда модулли ёндашув тамойиллари, модул спецификацияси ҳамда модулнинг назорат блокани ишлаб чиқиш мақолада батафсил ёритилган бўлиб, талабалар улардан фойдаланиш жараёнида танқидий тафаккурлари ривожланади ва ижодий меҳнат қилишга ҳаракат қиладилар. Модуларнинг тузилишида бутун фан мазмунига қарашли компонентлар иштирок этади, ундан ташқари, асосий модулар билан вариатив модуларни бир-бири билан боғланган ҳолда кўрсатиш ўқув дастурининг мантиқини сақлайди ва модуларнинг бундай кетма-кет уланиши муаммоли тизимни ҳосил қилади ва шунинг билан ўқув жараёнининг узлуксизлигини ташиқил қилади.

Калит сўзлар: шахс, технология, модул, модулли таълим, модулли ёндашув, модуллилик, комплекс дидактик мақсад, компентентлик, инструментал компентенция, коммуникатив компентентлик, тизимли компентентлик, модул спецификацияси, баҳолаш.

В статье рассматривается значение модульных технологий обучения в подготовке будущих учителей. Модульные образовательные технологии играют важную роль в применении и эффективности современных методов обучения при подготовке будущих учителей, создавая независимые возможности для студентов приобретать самостоятельные, запланированные знания как предмет образовательной деятельности и самоуправления, а также творческие способности каждого учащегося. Если учащийся завершает задание в порядке, установленном в модуле, самостоятельно проверяет и оценивает, не удовлетворен достигнутым результатом, осознав ошибки, будет возможность пересмотреть модуль по инструкции учителя.

Применение модульных образовательных технологий при преподавании общих и специализированных предметов в процессе подготовки будущих учителей основано на идее организации регулярной работы по повышению знаний учащихся. Модульные образовательные технологии улучшают творческую активность студента в процессе обучения.

Сегодня сущность модульного обучения и принципы модульного подхода, спецификация модуля и разработка блока управления модулем подробно описаны в статье, студенты развивают критическое мышление и стараются творчески работать в процессе их использования. Структура модулей включает компоненты, относящиеся к содержанию всей науки, в дополнение к показу основных модулей и переменных модулей по отношению друг к другу сохраняется логика учебного плана, а такое последовательное соединение модулей создает проблемную систему и, таким образом, организует учебный процесс.

Ключевые слова: личность, технология, модуль, модульное обучение, модульный подход, модульность, комплексная дидактическая цель, компетентность, инструментальная компетентность, коммуникативная компетентность, системная компетентность, спецификация модуля, оценка.

The article discusses the importance of modular teaching technologies in the training of future teachers. Modular educational technologies play an important role in the application and effectiveness of modern teaching methods in preparing future teachers, creating independent opportunities for students to acquire independent, planned knowledge as an object of educational activity and self-government, as well as the creative abilities of each student. If the student completes the task in the manner prescribed in the module, independently checks and evaluates, is not satisfied with the achieved result, there will be an opportunity to review the module, realizing the errors of the teacher's instructions.

The use of modular educational technologies in the teaching of general and specialized subjects in the process of preparing future teachers is based on the idea of organizing regular work to improve students' knowledge. Modular educational technologies improve the student's creative activity in the learning process.

Today, the essence of modular training and the principles of a modular approach, the module specification and the development of a module control unit are described in detail in the article, students develop critical thinking and try to work creatively in the process of their use. The structure of the modules includes components related to the content of the whole science, in addition to showing the basic modules and variable modules in relation to each other, the logic of the curriculum is preserved, and such a sequential connection of the modules creates a problematic system and, thus, organizes the educational process.

Keywords: *personality, technology, module, modular training, modular approach, modularity, integrated didactic goal, competence, instrumental competence, communicative competence, system competence, module specification, assessment.*

Замонавий ўқитиш технологияларида талаба – шахс педагогик жараён марказига қўйилади, унинг ривожланишига ва табиий имкониятларини рўёбга чиқаришга қулай шарт-шароитлар яратилади. Ўзбекистон Республикаси таълим тизими миллий моделининг таркибий қисми сифатида “шахс” киритилган ва унга биринчи ўрин ажратилган ва шахсга йўналтирилган таълим технологияларига алоҳида эътибор қаратилган. Шахсга йўналтирилган таълим технологиясининг энг истиқболли тизимларидан бири – модулли таълим технологияларидир.

Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлаш жараёнида умумқасбий ва ихтисослик фанларини ўқитишда модулли таълим технологиясини қўллаш талабаларнинг ўз билимларини ошириши бўйича мунтазам ишлашни ташкил қилиши зоясига асосланади. Модулли таълим технологиялари талабанинг ўқув жараёнига ижодий фаолиятини такомиллаштиради.

Модул – бу мантикий равишда тугалланган, ишлаб чиқарилган тамойиллар асосида қурилган ва ўқув фанининг бир ёки бир нечта фундаментал тушунчаларини ўрганишга йўналтирилган ўқув материали бирлиги. Модулли таълим тизими ҳақида расмий равишда илк бор 1972 йили Токиода бўлиб ўтган ЮНЕСКОнинг бутун дунё анжуманида айтиб ўтилган. Модулли таълим технологияси тафаккур нейрофизиологияси ва педагогик психологиясини камраб оладиган функционал тизимлари умумий назариясидан келиб чиққан.

Модуль-«modulus» термини латин сўзидан келиб чиққан бўлиб, *ўлчам, маълум бўлак, ҳажм* деган маънони англатади. Модулли ўқитиш услубига асосан фан бўйича ўқув дастур алоҳида бўлакларга, яъни модулларга ажратиб ўқитилади. Модул ёки ўқув функционал блок – бу ўқув дастуридаги бир неча ўқув мавзуларини боғланган ҳолда ўрганиш тизимидир. Ҳар бир модул аниқ бир мутахассислик фаолиятини бажариш учун керак бўладиган маълум ҳажмдаги ўқув ахборотни беришга қаратилган. Модул назорат ишлар вариантларини, топшириқларини, муаммо ва ҳисоблаш масалалар матнларини, индивидуал дифференциал лаборатория ва амалий ишларни ўз ичига олади. Бунда дарснинг ўқув вазифаларини талабалар кўпроқ мустақил равишда бажаришга ҳаракат қилишлари керак, буни ташкил қилиш учун ҳар бир модулни ўрганишда ўзига хос услубни қўллаб жадваллар, алоҳида белгилар ва схемалар тайёрланади, талабалар улардан фойдаланиш жараёнида танқидий тафаккурлари ривожланади ва ижодий меҳнат қилишга ҳаракат қиладилар. Модуларнинг тузилишида бутун фан мазмунига қарашли компонентлар иштирок этади, ундан ташқари асосий модулар билан вариатив модуларни бир-бири билан боғланган ҳолда кўрсатиш ўқув дастурининг мантиқини сақлайди ва модуларнинг бундай кетма-кет уланиши муаммоли тизимни ҳосил қилади ва шунинг билан ўқув жараёнининг узлуксизлигини ташкил қилади.

Ўқитувчининг вазифаси ўқув ахборотини бериш, билим олиш йўналишини кўрсатиш ва талабалар билимини назорат қилишга айланади. Масалан, “Технология фанини ўқитиш методикаси” фанини ўқитишда маъруза, семинар, амалий ва лаборатория машғулотларида модулли таълим технологиясидан фойдаланса, таълим самарадорлигига эришилади.

Модул таълимнинг моҳияти – таълим олувчининг мустақил равишда унга тақдим этилган ҳаракатлар мақсад дастури, ахборот жамғармаси, қўйилган дидактик мақсадларга эришиш учун услубий кўрсатмаларни қамраб олган индивидуал (махсус) дастур билан ишлаши мумкинлигидан иборат бўлиб, ўқув жараёнида таълим берувчи ва таълим олувчи орасида бўладиган муносабатлар баравар субъект-субъект мулоқотига риоя қилишни талаб қилади. Бу ҳолда педагогнинг вазифалари ахборот бериш, назорат қилиш, маслаҳат бериш, баҳолашдан иборат бўлади.

Модул таълимнинг бошқа тизимлардан қуйидагича принципиал фарқи бор:

- таълим мазмуни тугалланган, мустақил модуллар шаклида тақдим этилади;
- педагогнинг ўқув жараёнида бўладиган талаба билан мулоқоти тубдан янги асосда амалга оширилади;
- таълим олувчи ўқитувчи билан бўладиган ҳар бир учрашувга шахсий билим орттириш қобилиятларини ҳисобга олган ҳолда модул ёрдамида дастлабки тайёргарликни маълум даражагача етказилади;

Бўлажак ўқитувчиларини тайёрлашда модулли таълим технологияларига ўтишда қуйидаги мақсадлар кўзланади: таълимнинг (фанлар орасида ва фан ичида) узлуксизлигини таъминлаш; ўқув материални мустақил ўзлаштириш учун етарли шароит яратиш; таълимни жадаллаштириш; фанни самарали ўзлаштиришга эришиш.

Бугунги кунда талаба шахсининг барча имкониятларини юзага чиқариш учун, албатта, таълим шахсга йўналтирилган характерда бўлиши талаб этилади. Бунинг учун таълимни ташкил этиш жараёнида талабанинг қобилиятлари, эҳтиёжлари ва ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олиш лозим. Ана шу элементлар ҳисобга олинган тақдирда ўз-ўзидан табақалаштирилган, ривожлантирувчи, ўқишга бўлган мотивларни кучайтирувчи “субъект-субъект” концепциясига асосланган таълим тизими келиб чиқади.

Замонавий тадқиқотчилардан бири П.А.Юцявичене модулли маълум даражадаги мустақил ахборотдан ҳамда мақсадли равишдаги методик бошқарув асосида мақсад қилиб қўйилган натижаларни таъминлашга қаратилган бирлик сифатида таҳлил этади.

Н.В. Борисова, В.М. К.Я. Вазина, Гареев, Е.М. Дурко, В.В. Карпов, М.Н. Катханов, С.И. Куликов, П. Юцявичене ва бошқа олимларнинг фикрларини ўрганиш натижасида қуйидаги кўринишлардаги модулларни ажратиш мумкин:

- мустақил концептуал кичик бирлик;
- модул мустақил бирлик сифатида бир ўқув курсини ўз ичига олиб, бир неча блокларни ўзида мужассам этади;
- модул маълум мутахассисликка тегишли бўлган бир қанча ўқув предметларни ўзида мужассамлаштирувчи фанлараро бирлик бўла олади;
- аниқ бир мутахассисликни эгаллашга йўналтирилган касбий таълим модули.

Бундан ташқари “модул” тушунчасига тегишли бўлган бир қанча **хусусиятларни ажратиш мумкин:**

- мақсад;
- турли хил турдаги ўқув фаолиятини интеграцияси;
- методик таъминот;
- мустақил ривожланиш;
- таълим жараёнидаги талабанинг мустақиллиги;
- ўқув ахборотини таҳлил қилиш ва структуралаштириш кўникмаси;
- назорат ва ўз-ўзини назорат;
- талабанинг таълим олишдаги шахсий траекторияси.

Модулли ёндашув тамойиллари:

- модуллилик;
- мазмунни структуралаштириш;
- динамик ҳаракатни таъминлаш (соддадан-мураккабга);
- фаолиятлилилик;
- мослашувчанлик (гибкость);
- натижаларни олдиндан аниқлаш;
- маслаҳатларнинг турли-туманлигини таъминлаш.

Модул турлари:

- Назарий модуллар (Назарий билимларни шакллантиришга йўналтирилган модуллар).
- Амалий модуллар (Амалий кўникмаларни ва малакаларни шакллантиришга йўналтирилган модуллар).

#3, 2020 PEDAGOGIK MAHORAT*ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО*PEDAGOGICAL SKILL

- Технологик ёки аралаш модуллар (назарий билим, амалий куникма ва малакаларни шакллантиришга йўналтирилган модуллар).

Модулнинг таркибий қисмлари.

Модул дастур комплекс дидактик мақсаддан (КДМ) ва бу мақсадга эришишга хизмат қилувчи модул блоклари йиғиндисидан иборат.

Модул дастурини ишлаб чиқиш учун асосий ғояларни ажаратиб олиш ва блок-модулларда структуралаштириш, сўнгра комплекс дидактик мақсадларни шакллантириш талаб этилади. Комплекс дидактик мақсадлар модул-блокларининг мақсадларига, яъни интегратив дидактик мақсадларга (ИДМ) ва хусусий дидактик мақсадларга (ХДМ) бўлинади, уни эса ўз навбатида ўқув элементлари ташкил этади.

Модул дастурларнинг мақсади албатта малакали мутахассисни етиштиришга хизмат қилади. Модул дастурнинг мақсадини тузишда ана шу мутахассисга қандай талаблар тизими қўйилаётган эканини аниқлаб олишдан бошланади. Бугунги кунда Россияда мутахассисга қўйиладиган умумий талаблар тизими ўрганилиб, улар уч асосий гуруҳга ажратилмоқда. Мутахассиснинг компетентлигини аниқловчи критерийларни қуйидаги категорияларга бўлиш мумкин.

*** Инструментал компетенциялар:**

- анализ ва синтез қобилиятига эга бўлиш;
- режалаштириш ва ташкил этиш қобилияти;
- умумий базавий билимларга эга эканлиги;
- мутахассислик бўйича базавий билимларни эгаллаганлиги;
- она тилида бемалол мулоқотга кириша олиш;
- ахборот технологияларидан фойдалан олиш малакалари;
- ахборот материали билан ишлаш қобилияти;
- муаммоларни ечиш қобилияти;
- Қарорлар қабул қилиш қобилияти.

***Коммуникатив компетентлик:**

- танқид ва ўз-ўзини танқид қила олиш;
- груҳда фаолият кўрсата олиш;
- ўзаро мулоқотга кириша олиш;
- ахлоқий қадриятларни тан олиш;
- турли халқлар маданиятига хурмат билан қараш;
- бошқа йўналишда фаолият юритувчи экспертлар билан муносабатга кириша олиш.

***Тизимли компетентлик:**

- билимларини амалда тизимли равишда қўллаш олиш;
- тадқиқот олиб бориш;
- янги шароитга мослашиш;
- ижод қилиш;
- лидерлик қобилиятини ўстириб бориш;
- индивидуал ҳолда фаолият юритиш қобилияти;
- лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва уларни бошқариш;
- тадбиркорлик ва янги ғояларни илгари суриш;
- масулиятчилик;
- муваффақиятга эришиш мотивининг ривожланганлиги.

Танланган мутахассислик бўйича умумий дидактик мақсадлар тасдиқланган стандартда ўз аксини топган. Модул дастурини ишлаб чиқишда ана шу стандарт талабларига асосланилади.

Модулларни ишлаб чиқишда учта асосий компонентга эътибор қаратиш лозим:

1. Модул спецификацияси.
2. Модулнинг назорат блокини ишлаб чиқиш.
3. Модулнинг ўқув материални ишлаб чиқиш.

1.Модул спецификацияси – ана шу модул ҳақида тўлиқ маълумотни ўзида акс эттиради.

Унинг таркибига қуйидагилар киради:

1.1.Модулнинг номи. Модулларнинг номлари мазмунга мос бўлиши ва қайтарилишларга йўл қўймаслик лозим.

1.2.Ўқитишнинг мақсади. Мана шу модулни ўзлаштириш натижасида қандай фаолият юритиш имкони туғилиши, касбий тайёргаликдаги ахамияти ёритиб берилиши лозим. Талабанинг

режали тараққийети акс эттирилиши мақсадга мувофиқ.

1.3.Ўқитиш натижалари. Модулни ўрганиш натижасида қандай билимларни эгаллаши, қанадай кўникма ва малакалар шакллантирилиши санаб ўтилади. Ўзлаштириш жараёни тугагандан сўнг талаба қандай фаолиятни қандай шароитларда бажара олиши кўрсатилади. Натижалар узвий бирликка эга бўлиб, ўқитиш мақсадларидан четга чиқмаган ҳолда шакллантирилиши лозим. Натижаларни текшириш жараёнида бир неча кўникмаларни эгалланиши назарда тутилиши лозим. Одатда, бир модул 3-5 турдаги кўникмани эгаллашга қаратилган бўлиб, уни эгалланганлиги мақсадга эришилганлик даражасини кўрсатади. Эришиладиган натижалар аниқлаштирилган мақсадларни шакллантириш қоидалари асосида шакллантирилади.

1. Модулнинг назорат блокинни ишлаб чиқиш.

1.1. **Баҳолаш мезонлари.** Баҳолаш мезонларини ишлаб чиқишда фаолият объекти, бажариладиган фаолият тури, фаолият сифати, бажарилган фаолиятнинг стандартлари кўриб чиқилади. Баҳолаш мезонларини ишлаб чиқишда ўқитиш натижаларига мос ҳолдаги фаолият тури ишлаб чиқилиши лозим. Ҳар бир натижани текшириш мезонлари 4 ёки 6 тадан ошмаслиги тавсия этилади.

1.2. **Ўзлаштириш даражаси.** Ўзлаштирилганлик даражасини чуқурлигини кўрсатувчи мезонлар ишлаб яқилади, баъзи ҳолларда уни ишлаб чиқиш шарт эмас, агар у баҳолаш мезонларида кўрсатилган бўлса. Ўзлаштирилганлик даражасини исботловчи эришилган натижа турли кўринишда бўлиши мумкин. Ўзлаштириш объекти- тайёрланган предмет, амалий топшириқ, оғзаки ёки ёзма жавоблар тарзида бўлиши мумкин.

1.3. **Модулга кириш назорати.** Модулни ўрганиш учун зарур бўлган таълим ва билимлар тизимини кўрсатади.

1.4. **Ўқув жараёнини давомийлиги.** Давомийлик ўқув соатлари бирликлари кўринишида акс этади.

1.5. **Баҳолаш.** Баҳолаш тизимини ишлаб чиқаётганда унинг ҳаққонийлигига ва ишончли бўлишига эътибор қаратиш лозим. Якуний назорат алоҳида ўтказилиши мақсадга мувофиқ. Баъзи модулларда ягона баҳо ҳам қўйилиши мумкин. Баҳолаш тизими модулнинг характеридан келиб чиқиб танланади.

1.6. **Модулнинг тушунтириш хати.** Ушбу хат тавсиялар кўринишида бўлиб, педагог шахсига йўналтирилган. Унда педагогга қўшимча тавсиялар, баҳолаш жараёнини олиб боришнинг янги имкониятлари, қўллаш мумкин бўлган усулларга тавсиф берилади. Проект, портфолио каби усуллардан ҳам фойдаланиш мумкин.

2. Ўқув материали.

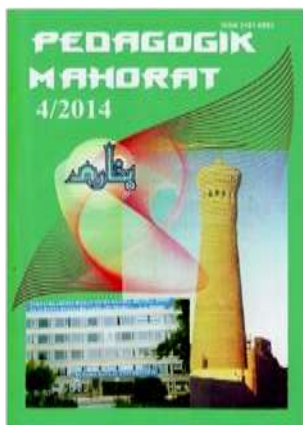
Ўқув материали ахборот матнини ва дидактик воситаларни ўзида акс эттиради. Ахборот матнида адабиётлар, иловалар ва ҳаволалар ўз аксини топади. Қайтар алоқани амалга ошириш учун ахборотни ишлаб чиқишда жорий назорат учун топшириқлар ва уларни ишлаб чиқиш намуналарини киритиш тавсия этилади. Ахборот материали тушунарли, лўнда ва кўргазмалли бўлиши лозим.

Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлашда ўқитишнинг модулли таълим технологиясига ўтиш самарадорлиги қуйидаги омилларга боғлиқ бўлади: таълим муассасасининг моддий техника базаси даражаси; профессор-ўқитувчилар таркибининг малакавий даражаси; талабаларнинг тайёргарлик даражаси; кўзланган натижаларни баҳолаш; дидактик материаллар ишлаб чиқиш; натижаларнинг таҳлили ва модулларни оптималлаштириш.

Демак, бўлажак ўқитувчиларни модулли ўқитишда ўз қобилиятига кўра билим олиши учун тўла зарур шароитлар яратилади.

Адабиётлар

1. Ермолаева Е.И. Модульное обучение в вузе: его основные учебные элементы. Пензинский университет. 2010.- 75с.
2. Йўлдошев Ж.Ф., Усмонов С. Илғор педагогик технологиялар. – Т.: Ўқитувчи, 2004.
3. Толипов Ў., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг тадбиқий асослари – Т., 2006.
4. Соколов Е. Модульная профессиональная подготовка: Резервы оптимизации // Новые знания.-2000.-№ 3.
5. Трофимов В, Ломова И. Методология разработки модульнқх курсов // Новые знания.-2000.-№2.

Buxoro davlat universiteti muassisligidagi
“PEDAGOGIK MAHORAT”
ilmiy-nazariy va metodik jurnali
barcha ta’lim muassasalarini
hamkorlikka chorlaydi.

Pedagoglarning sevimli nashriga aylanib ulgurgan “Pedagogik mahorat” jurnali maktab, kollej, institut va universitet pedagogik jamoasiga muhim qo‘llanma sifatida xizmat qilishi shubhasiz.

Mualliflar uchun eslatib o‘tamiz, maqola qo‘lyozmalari universitet tahririy-nashriyot bo‘limida qabul qilinadi.

Manzirimiz: Buxoro shahri, M.Iqbol ko‘chasi 11-uy
Buxoro davlat universiteti, 1-bino 2-qavat, 208-xona

Tahririyat rekvizitlari:

Moliya vazirligi g‘aznachiligi

23402000000100001010

MB BB XKKM Toshkent sh. MFO 00014 INN 201504275

BuxDU 400110860064017950100079002

Pedagogik mahorat: rivojlanamiz va rivojlantiramiz!

<p>PEDAGOGIK MAHORAT</p> <p>Ilmiy-nazariy va metodik jurnal</p> <p>2020-yil 3-son (73)</p> <p>2001-yil iyul oyidan chiqa boshlagan.</p> <p>OBUNA INDEKSI: 3070</p>	<p>Buxoro davlat universiteti nashri</p> <p>Jurnal oliy o‘quv yurtlarining professor-o‘qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar, magistrantlar, talabalar, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari hamda maktab o‘qituvchilari, shuningdek, keng ommaga mo‘ljallangan.</p> <p>Jurnalda nazariy, ilmiy-metodik, muammoli maqolalar, fan va texnikaga oid yangiliklar, turli xabarlar chop etiladi.</p> <p>Maqolada keltirilgan faktlarning to‘g‘riligi uchun mualliflar mas‘uldir.</p> <p>Nashr uchun mas‘ul: Alijon HAMROYEV. Musahhah: Muhiddin BAFAYEV. Muharrir: Gulchehra Cho‘lliyeva</p>	<p>Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Chop etish sifati uchun bosmaxona javobgar.</p> <p>Bosishga ruxsat etildi 28.08.2020 Bosmaxonaga topshirish vaqti 30.08.2020 Qog‘oz bichimi: 60x84. 1/8 Tezkor bosma usulda bosildi. Shartli bosma tabog‘i – 20,6 Adadi – 100 nusxa Buyurtma №119 Bahosi kelishilgan narxda.</p> <p>“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Buxoro shahri M.Iqbol ko‘chasi 11-uy.</p>
---	---	---